

toriet och särskilt under måltidsläsningen det icke är tillåtet för någon att tala. Men om på dessa ställen något måste begäras och icke kan uraktlåtas, bör det helst begäras genom tecken (*signo*) eller viskning i örat.» Att förutom teckenspråk även viskning kunde tillåtas på de angivna ställena, måste karakteriseras som en oerhörd lättnad i jämförelse med t. ex. de nutida trappisternas ovan (s. 29 noten 3) omtalade tystnadskrav.

Det i det engelska birgittinerklostret Syon under medeltiden använda teckenspråket har länge varit bekant, ehuru det icke synes ha observerats av svenska forskare.¹ Redan år 1831 trycktes i Samuel Bentley's i London utgivna »Excerpta historica» å s. 415—419 efter en i S:t Paul-katedrales bibliotek i London förvarad handskrift innehållande tilläggsregler för Syonklostret en på engelska avfattad alfabetisk lista över de tecken, som munkarna och nunnorna i Syon använde under de tysta timmarna. Denna lista avtrycktes efter handskriften på nytt av G. J. Aungier i hans 1840 i London utgivna arbete »The History and Antiquities of Syon Monastery», s. 405—409. Utan att ha kännedom om denna senare edition omtryckte F. Kluge den från Bentley hämtade texten å s. 131—133 av 2:a bandet (1885) av F. Techmer's »Internationale Zeitschrift für allgemeine Sprachwissenschaft» i en för teckenspråkets historia intressant, ehuru ganska lakunarisk uppsats, vari han även efter en av Franciscus Junius på 1600-talet observerad handskrift i British Museum (ms. Tib. A III) utger en angelsachsisk text (enligt Kluge från mitten av det 11:e årh.), enligt titeln innehållande en beskrivning på de tecken och åtbörder, som man bör använda, när man efter klosterregelns föreskrift måste iakttaga tystnad. Kluge avtrycker till sist även en tredje hithörande latinsk text, hämtad från G. W. Leibniz' postuma, av J. G. Eccard i Hannover 1717 utgivna arbete »Collectanea etymologica», Pars II, s. 384—392.²

¹ Jag har åtminstone ej funnit teckenspråket i birgittinerklostret i Syon omnämnt vare sig i H. HILDEBRANDS (*Sveriges medeltid*, D. 3 [Stockh. 1898—1903], s. 1011—1102) eller H. SCHÜCKS (*Ur gamla papper*, Ser. 5 [Stockh. 1902], s. 52—77) mycket utförliga skildringar av livet i Vadstena kloster.

² Även omtryckt i LEIBNIZ' *Opera omnia*, T. 6 (Köln, Berlin 1789), s. 207 ff. — LEIBNIZ har som överskrift över förteckningen »Signa secundum ordinem Cisterciensem, per quæ unusquisque monachus valet signare alii sine loquela». Från vilken källa han hämtat texten uppger han ej. Omedelbart efter den latinska texten låter han följa en på tyska avfattad liknande lista, inledd med några ord, vari den onämnde meddelaren uppger, att då han år 1577—1578 var novis i Loccum kloster, voro de angivna tecknen i bruk. Vid studiet av E. BODEMANN'S katalog *Die Handschriften der Königlichen öffentlichen Bibliothek zu Hannover* (Hannover 1867) hade jag funnit, att där förvarades några papper (under nr 194), som av beskrivningen att döma (där dock icke Leibniz' eller Eccards namn är nämnt) starkt erinrade om de av Leibniz utgivna texterna. Genom tillmötesgående från Provincialbiblioteket i Hannover fick jag tillfälle att å universitetsbiblioteket i Uppsala granska dessa pap-